

Врз основа на член 5 став 2 од Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009), Владата на Република Македонија на седницата одржана на 05.01.2011 година донесе

Програма за работа на Институт за акредитација на Република Македонија за 2011 година

I. Вовед

Врз основа на Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009) се уредува основањето, организацијата и работењето на Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) како јавна установа која ги врши работите и задачите на национално тело за акредитација, како и постапката за акредитирање врз основа на овој и други закони и надзорот над исполнувањето на барањата за акредитација.

Акредитацијата претставува моќна алатка со која посредно се обезбедува квалитет на производите и развој на трговските односи на национално и меѓународно ниво. Воедно со акредитацијата се намалуваат, а во голем дел и се елиминираат техничките бариери при размената на стоките и услугите. Акредитацијата придонесува за повисок квалитет и подобра конкурентност на производите и услугите со најмали трошоци. Акредитацијата се спроведува на барање на домашни и странски правни лица, а се темели врз основа на Законот за акредитација и други закони и во согласност со барањата во соодветните македонски, европски и меѓународни стандарди и документи на националните, европските и меѓународните организации.

Во принцип акредитацијата има доброволен карактер и на недискриминаторски начин е достапна до секоја странка која ќе поднесе Пријава за акредитација. Воедно, акредитацијата е основа за добивање овластување од страна на министерствата. Акредитационите постапки кои ги спроведува ИАРМ особено се однесуваат за акредитација на:

- лаборатории за тестирање и калибрација,
- тела кои вршат сертификација на производи,
- тела кои вршат сертификација на системи за управување,
- тела кои вршат инспекција.

Постапките за акредитацијата (во областите на тестирање, сертифицирање и инспекција), се базира на стандардите од серијата МКС EN ISO/IEC 17000, односно МКС EN 45000.

ИАРМ активно учествува во работата на европските и меѓународните организации за акредитацијата и притоа ги застапува интересите на Република Македонија во нив. ИАРМ е полноправна членка на Европската организација за акредитација (European cooperation for accreditation - EA) и има статус на придружна членка на Меѓународната организација за акредитација на лаборатории (International Laboratory Accreditation Cooperation - ILAC).

Согласно со член 14 став 1 од Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/2009 год.), заради извршување на работите и задачите на ИАРМ, Владата на Република Македонија на предлог на ИАРМ донесува годишна програма за работа.

II. Цели на Програмата за работа на ИАРМ за 2011 година

Главна цел на ИАРМ е континуирано зајакнување на системот на акредитација кој на телата за оцена на сообразност (сертификационите тела, лабораториите за тестирање и

калибрација и инспекциските тела) ќе им обезбеди доверба во компетентноста и ќе придонесе да се намалат бариерите во трговијата за домашните производи на пазарите во Европа и светот.

Поаѓајќи од фактот дека акредитацијата во Република Македонија игра важна улога во внатрешниот пазар и квалитетот на живеење и дека претставува важен инструмент во поддршка на приближувањето на Република Македонија кон Европската Унија што е особено истакнато во примената на хармонизираното законодавство, активностите предвидени со оваа програма се особено насочени кон потпишување на Договор за взаемно признавање (Multilateral agreement – MLA¹) со ЕА. Со потпишувањето на овој договор ќе се овозможи признавање на европско и меѓународно ниво на извештаите и сертификатите на акредитираните тела за оценка на сообразност од Република Македонија. Воедно, тоа ќе придонесе во намалување на бариерите во трговијата и слободно движење на производите и услугите од Република Македонија.

ИАРМ поголем дел од своите активности во 2011 година ќе ги насочи кон потпишување на MLA. Имено, во периодот од 7 до 11.12.2009 година тимот за предцена за потпишување на MLA ја реализира предоценувачката посета и го достави Извештајот од предоценката. Во 2010 година ИАРМ во потполност ги реализира препораките дадени во Извештајот и во текот на 2011 година се очекува реализација на иницијалната оценка (reevaluation) од страна на тимот за потпишување на MLA. **Посебни цели** за реализацијата на програмата се:

- зајакнување и координирање на акредитационите активности во Република Македонија следејќи ги европските и меѓународните принципи и пракса,
- промовирање на извештаите и/или сертификатите кои ги издаваат телата за оценка на сообразност акредитирани од ИАРМ,
- развивање соодветен процес и пракса за акредитација базирани на европските / меѓународните стандарди и упатства,
- активна соработка со европските и меѓународните организации за акредитација,
- постојано залагање за олеснување на глобалната трговија преку прифаќање на резултатите на акредитираните тела за оценка на сообразност,
- давање техничка поддршка на министерствата при имплементација на директивите, и
- постојана работа за стекнување поголема доверба кај заинтересираните страни.

III. Предвидени активности за реализација на Програмата

Во Буџетот на Република Македонија за 2011 година (“Службен весник на Република Македонија” бр.161/2010), раздел 10001 – Министерство за економија, во Подпрограма 51 – ИАРМ, на категориите 42 – стоки и услуги и 48 – капитални расходи, планирани се финансиски средства во износ од 22.494.000.

За воспоставување и одржување на ефикасен национален систем за акредитација согласно Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија”, бр.120/2009), стандардот МКС EN ISO/IEC 17011, препораките од меѓународниот тим за потпишување на MLA со ЕА, како и активностите предвидени со ИПА-2008 (Инструмент за претпристапна помош) проектот, потребно е да се реализираат следниве активности:

¹MLA претставува договор потпишан помеѓу акредитационите тела, членки на ЕА, за признавање на еднаквост и доверливост, а со тоа и прифаќање на акредитираните сертификациони, инспекциски и калибрациони сертификати и извештаи од тестирање низ цела Европа.

1. Акредитациони активности

ИАРМ досега има акредитирано 60 тела за оцена на сообразност и има 27 нови пријави за акредитација. Во 2011 година ќе се изврши редовен надзор на веќе акредитираните тела, а воедно ИАРМ ќе се стреми кон зголемување на бројот на акредитирани тела за оцена на сообразност.

Согласно Законот за акредитација, како и Извештајот од тимот за преоценка за потпишување на MLA, ИАРМ континуирано ќе го подобрува целокупниот систем за акредитација. Во рамките на развојните активности, ИАРМ ќе развива нови шеми за акредитација согласно специфичните потреби на Република Македонија. Развојот на овие шеми ќе биде во соработка со заинтересираните страни, потпомогнати со работата на Техничките комитети.

Во реализацијата на акредитационите активности од особено значење претставува и работата на Секторските комитети, чија основна задача е изготвување на документи кои ќе помогнат во постапката за оцена на компетентноста на телата за оцена на сообразност според утврдена регулатива.

Со оглед на фактот дека компетентноста на оценувачите е клучна за квалитетна реализација на акредитационите активности, ИАРМ голем акцент во работата става на ангажирање на стручни оценувачи и експерти од различни технички подрачја и нивно обучување/дообучување за стандардите за акредитација и процедурите за оценување.

Листите на оценувачи и експерти постојано се дополнуваат со нови лица и редовно се ажурираат. Во 2010 година листата на оценувачи ја сочинуваат 55 оценувачи, од кои 17 водечки, кандидати за оценувачи има 48 и 50 експерти. 10 од водечките оценувачи се од редот на вработените стручни лица во ИАРМ, а останатите се надворешни соработници и тоа најголемиот број од Република Македонија. Во листите покрај нив, има и странски оценувачи и експерти од други тела за акредитација, кои се членови во ЕА или со кои ИАРМ има потпишан договор за соработка.

Во рамките на соработката со националните институции, ИАРМ ќе потпише билатерален договор за соработка со Министерството за економија. Со тој договор ќе се регулираат меѓусебните односи на полето на инфраструктурата на квалитет во Република Македонија. Исто така, ИАРМ активно ќе соработува со Институтот за стандардизација на Република Македонија и Бирото за Метрологија, институции со кои ИАРМ веќе има потпишано договори за соработка.

Потребни средства 3.000.000 денари

2. Потпишување на Договор за взаемно признавање на резултатите (MLA)

Во периодот од 17-21.12.2009 се реализира преоценувачката оцена на ИАРМ како дел од постапката за потпишување на MLA. Преоценувачката оцена беше реализирана од страна на меѓународен тим определен од ЕА. Во текот на 2010 година ИАРМ во целост ги отстрани забелешките дадени во извештајот од преоценувачката посета и се очекува во 2011 година да се реализира иницијалното оценување (peer evaluation) од страна на ЕА. Иницијалното оценување го спроведува тим составен од 5 експерти предложени од ЕА и вкупните финансиски трошоци за нивното оценување ги сноси ИАРМ.

Потпишувањето на овој договор е од особена важност за македонското стопанство, бидејќи со овој договор македонските компании ќе стекнат рамноправен статус со европските и останатите меѓународни компании за присуство на нивните пазари.

Потребни средства 500.000 денари

3. Организирање на обуки

Во рамките на оваа активност ИАРМ ќе организира обуки како за вработените, така и за надворешни лица со цел да се зголеми бројот на оценувачи кои ќе ги користи ИАРМ во постапките за акредитација.

Во 2011 година ИАРМ ќе се стреми да го зголеми бројот на водечки оценувачи преку вклучување на кандидатите за оценувачи и техничките оценувачи во теоретски обуки и обуки со вклучување во оценувања под надзор.

Согласно препораките од предоценката за потпишување на МЈА, во 2010 година започната е дообука на регистрираните оценувачи и листите на оценувачи и експерти се проширени во сите области кои се застапени во постапките за акредитација.

Во 2011 година ИАРМ планира да го продолжи овој тренд и за таа цел ќе организира:

- Обуки на вработените за стандардот МКС EN ISO/IEC 17011 - Општи барања за телата за акредитација кои акредитираат тела за оцена на сообразноста, стандард по кој работи ИАРМ. Оваа обука е неопходна за да се обезбеди разбирање на системот за квалитет на сите нивоа во организацијата на ИАРМ. При обуката, покрај барањата на стандардот ќе бидат презентирани и документите од системот за квалитет на ИАРМ, како и елементи на стандардот ISO 19011. Воедно, со оваа обука ќе се зголеми и бројот на интерни проверувачи на ИАРМ. Оваа обука ќе се одржи на 21 и 22 јануари 2011 година.
- Обуки за оценувачи за стандардите: МКС EN ISO/IEC 17025 и МКС EN ISO/IEC 17020.
- Обуки и/или работилници за одредени специфични технички барања (како на пр. мерна неодреденост, користење на референтни материјали и сл.)
- Семинари за развој на нови шеми за акредитација:
Акредитација на медицински лаборатории
Акредитација на сертификациони тела за персонал

Во овие обуки ќе се вклучат како вработените на ИАРМ, така и надворешните соработници, оценувачи и експерти.

Дел од теоретските обуки ќе бидат организирани во тренинг центарот на ИАРМ, а дел во странски акредитациони тела, членки на ЕА и потписнички на МЛА.

Во рамките на ИПА-2008 проектот, во 2011 година исто така се планирани обуки и студиски патувања. Дел од обуките ќе бидат теоретски (обуки за обучувачи и оценувачи), а повеќето ќе бидат со обука на лице место (on-site) преку размена на искуства со оценувачи на ЕА како партнери, преку организирање на оценувања под надзор на странски оценувач и слично.

Потребни средства 600.000 денари

4. Промовирање на системот на акредитација

Акредитацијата како постапка се почесто е застапена во националното законодавство и барањата за акредитација на институциите во државата е се поголема. За таа цел, неопходно е поголема информираност на заинтересираните страни за начинот на аплицирање, како и за начинот на добивање статус на акредитирано тело.

Во рамките на промовирање на системот на акредитација ИАРМ ќе ги преземе следниве активности:

- Припремање и издавање на промотивен и едукативен материјал од областа на акредитацијата.

- Издавање на Годишен извештај за работата на ИАРМ за 2010 година.
- Промоција за доделување на сертификати на акредитираните тела во 2011 година. Оваа промоција ќе се организира на 9 јуни 2011 година, по повод Меѓународниот ден на акредитацијата.
- Заштита на логото и знакот за акредитација во Државниот завод за индустриска сопственост.

Потребни средства 300.000 денари

5. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално - финансиското работење на ИАРМ

Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално - финансиското работење на ИАРМ 3 члена. Седниците на овие две тела кои работат во рамките на ИАРМ се организираат по потреба, а исплата се врши по присуство за не повеќе од 12 надоместоци во годината.

Потребни средства 1.000.000 денари

6. Меѓународни активности

Како полноправна членка на ЕА, ИАРМ задолжително учествува преку свои претставници на двете годишни собранија на ЕА и двата состанока на МАС комитетот (ЕА - Multilateral Agreement Committee) кои ќе се организираат во 2011 година. Исто така, за следење на најновите случувања во областа на акредитацијата во Европа, неопходно е учество на претставници од ИАРМ на состаноците на комитетите на ЕА (Комитет за лаборатории, Комитет за сертификациони тела, Комитет за инспекциски тела, Комитет за комуникација и публикација, Комитет за хоризонтална хармонизација).

За успешна реализација на оценката (peer evaluation) за потпишување на MLA која ќе се спроведе од страна на тим од оценувачи составен од ЕА, од особено значење ќе биде учеството на вработените од ИАРМ на овие настани.

За продолжување на меѓународната афирмација на ИАРМ, предвидено е учество на еден претставник на ИАРМ на годишното собрание на ИАС во 2011 година.

На регионално ниво, ИАРМ има потпишано билатерални договори за соработка со националните акредитациони тела на Србија, Црна Гора, Бугарија, Албанија, Хрватска, Турција, Косово и Босна и Херцеговина. Целта на овие договори е организација на заеднички обуки за оценувачи, размена на експерти и оценувачи на регионално ниво што ќе придонесе за изградба на ефикасен систем за акредитација.

Потребни средства 1.094.000 денари

7. Имплементација на проектот “ИПА-2008“

Име на проектот: *Поддршка на Слободно движење на стоки - Инфраструктура за квалитет*, Компонента - Поддршка на Институтот за акредитација

Основни цели на проектот се зголемување на бројот на технички оценувачи, подобрување на документацијата за системот за управување, меѓународно признавање на

извештаите од тестирање и сертификација и имплементација на директивите од Нов, Глобален и Стар природ - зголемен број на нотифицирани тела за оцена на сообразност.

Овие цели ИАРМ ќе ги реализира преку заеднички оценки, со тело за акредитација - MLA потписник, на македонските лаборатории, инспекциски и сертификациони тела, организирање на обуки, трансфер на знаење и примена на најдобри практики од земјите членки на ЕУ за акредитација на нотифицирани тела. Исто така, во рамките на проектот ќе се набави софтвер за управување со податоци како поддршка на процесот за оцена на компетентноста на телата за оцена на сообразност. Финансиските средства за набавката на софтверот се обезбедени од буџетот на ИАРМ и претставуваат национално кофинансирање за реализација на проектот.

Потребни средства 15.300.000 денари

8. Менаџмент и тековно работење на ИАРМ

Во ноември 2011 година истекува мандатот на директорот на ИАРМ, поради тоа во октомври 2011 година ќе се спроведе постапка за избор на директор на ИАРМ.

За потребите на Одделението за финансиско работење потребна е набавка на софтвер за благајничко работење. Исто така, за нормално одвивање на тековните активности на ИАРМ, во буџетот на ИАРМ за 2011 година обезбедени се средства за реконструкција на тренинг центарот, како и за набавка на компјутерска и телекомуникациска опрема.

Потребни средства 700.000 денари

Заклучно со 31.01.2012 година, ИАРМ ќе достави извештај со финансиски показатели за реализација на Програмата за работа на ИАРМ за 2011 година до Владата на Република Македонија во кој ќе бидат опфатени постигнатите резултати и финансиските показатели, како и образложението за евентуалните отстапувања од планираните активности.

Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија”.

Бр.51-7935/1-10
5 јануари 2011 година
Скопје

Заменик на претседателот на
Владата на Република Македонија
д-р Васко Наумовски, с.р.
